

SEANCE DU MARDI 10 JUILLET 1984
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 10 JULI 1984ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU SOIR
AVONDVERGADERING

SOMMAIRE:

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi de redressement.

Article 82:

Orateurs: MM. Seeuws, Vandekerckhove, De Bondt, M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan, p. 2980.

Discussion de l'article 82:

Orateurs: M. le Président, M. Van Ooteghem, p. 2983.

INHOUDSOPGAVE:

ONTWERP VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van herstelwet.

Artikel 82:

Sprekers: de heren Seeuws, Vandekerckhove, De Bondt, de heer Maystadt, minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan, blz. 2980.

Beraadslaging over artikel 82:

Sprekers: de Voorzitter, de heer Van Ooteghem, blz. 2983.PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 20 heures.
De vergadering wordt geopend te 20 uur.

PROJET DE LOI DE REDRESSEMENT

Reprise de la discussion et vote d'articles

ONTWERP VAN HERSTELWET

Hervatting van de behandeling en stemming over artikelen

M. le Président. — Nous entamons le débat introductif sur l'article 82 qui a été examiné par la commission de l'Enseignement et de la Science.

Wij vatten de inleidende bespreking aan over artikel 82 dat behandeld werd door de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap.

Mme Hanquet, rapporteur, se réfère à son rapport écrit.

Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, zoals we reeds in de commissie betoogden, zijn wij als oppositie hier vrij positief en kunnen wij vanzelfsprekend instemmen met het principe, zoals het hier wordt vastgelegd in artikel 82 van de herstelwet, van het vijfjarenplan of meerjarenplan, hoewel ook wij ons afvragen, samen met leden van de meerderheid, wat dit binnen het raam van deze herstelwet komt doen.

Terloops, mijnheer de Voorzitter, wens ik nog te onderstrepen dat wij een uitstekend verslag te onzer beschikking hadden, dat op een buitengewoon diepgaande wijze de besprekingen in de commissie heeft weergegeven.

De voordelen van het meerjarenplan zijn ongetwijfeld: de betere overzichtelijkheid van de begroting en het toenemen van de begrotingsinspanningen; de overlapping van inspanningen van onderzoek en ontwikkeling worden beperkt; de controle op de uitvoering van het plan wordt vergemakkelijkt en de financiering van de universiteiten wordt veel minder afhankelijk van het aantal studenten — wat velen onder ons altijd hebben gevraagd — waarbij de financiering van het onderzoeksdeel beter aan bod zou moeten en wellicht ook zal kunnen komen.

Het meerjarenplan moet door een stemming in het Parlement worden goedgekeurd, zodat over de fundamentele opties van het plan kan worden gediscussieerd.

Belangrijk daarbij is — en de heer minister heeft in zijn antwoord daarop instemmend gereageerd, hoewel het uiteraard de taak is van het Parlement dit te realiseren — dat het wetsontwerp over de controle op de uitvoering van het wetenschapsbeleid, waarvan wij de eer hadden het samen met collega Degroove onder meer in te dienen, eindelijk aan bod komt in de commissie.

Terugkomend op het onderwerp: Het moet elk jaar dus mogelijk zijn voor het Parlement, op deze wijze de uitvoering van het plan te controleren en het eventueel bij te sturen. Naar ons oordeel moet de Nationale Raad voor het wetenschapsbeleid het plan opstellen en de richting aangeven van onderzoeksopdrachten O-O die verder ontwikkeld en verstevigd moeten worden. Het zijn de diensten voor programmatie van het wetenschapsbeleid die het plan in de praktijk moeten uitvoeren.

Mijnheer de Voorzitter, in de Kamer van volksvertegenwoordigers is er een uitgebreide bespreking geweest rond het eventuele bevoegdheidsconflict tussen de Staat en de gewesten en gemeenschappen, probleem dat ook in de Senaatscommissie, zij het in een andere vorm, aan bod is gekomen.

De minister heeft dienaangaande wel met een handigheidje de vraag «wat is fundamenteel en wat is toegepast onderzoek» en tevens de onderliggende vraag «wat is dus nationaal en wat is gewest of gemeenschap» omzeild door alleen over kredieten te spreken. Dit heeft in de Senaatscommissie dan weer tot een scherpe gedachtenwisseling geleid tussen de minister en een deel van de meerderheid die de regering steunt, maar daarover zal ik het straks nog hebben.

Het bevoegdheidsconflict dat evenwel zou kunnen opduiken, is er een tussen enerzijds, Nationale Opvoeding, dat verantwoordelijk is voor de institutionele financiering van de universiteiten, studiekost per student, en Wetenschapsbeleid anderzijds, dat zich nu door het grotere financiële aandeel in de «parallele financiering» van de universiteiten, wel eens wat meer met de universiteiten zou kunnen en willen gaan bemoeien dan goed is.

In dat verband zou er wel een probleem kunnen rijzen indien met de herstelwet nr. 2, als we de geruchten mogen geloven, de autonomie van de universiteiten zou worden gerealiseerd, samen met hun overheveling

naar de gemeenschappen. De vraag rijst wat er dan met de financiële middelen gaat gebeuren, vooral indien tegen die tijd de budgettaire enveloppe een realiteit zou zijn.

Mogen we weten hoever het hiermee staat? Het antwoord van de minister daarover in de commissie was wel ontwijkend en we hopen dat hij in openbare zitting hierop iets meer zal kunnen ingaan.

We stellen vast dat de wetenschappelijke instellingen niet expliciet worden vermeld. Het is inderdaad beter dat de kredieten voor onderzoek rechtstreeks naar de universiteiten gaan. Het werk dat in de wetenschappelijke instituten gebeurt, is in hoofdzaak fundamenteel onderzoek en/of dienstverlening.

Wat ons echter nog meer interesseert, is het kwalitatief aspect van het wetenschappelijk onderzoek. In geval van bijkomende kredieten voor de universiteiten via de parallele financiering moet nu dringend het reeds jaren aanslepende probleem van het statuut van de vorser worden geregeld.

Het antwoord van de minister voldoet ons niet. Het was erop gericht te stellen dat het probleem bij de vorsers zelf lag omdat zij niet tot een eenvormig inzicht kwamen. Het is niet de eerste keer dat een regering de koe bij de horens vat en poogt het probleem een nieuwe richting in te sturen. De vragen blijven echter onbeantwoord.

Zijn deze mandaten staats- of patrimoniummandaten? Over welke periode ze zullen lopen? Is de vaste benoeming mogelijk? Hoe wordt de uitwisseling met de industrie gerealiseerd? Zou het niet beter zijn een statuut «academisch personeel» te ontwerpen, zoals door sommige vakbonden wordt voorgesteld?

Kan niet worden gepoogd de bevoegdheden van het Nationaal Fonds voor wetenschappelijk onderzoek uit te breiden tot de aanstellingen en vaste benoemen van vorsers die nu over en weer pendelen tussen industrie, universiteit en buitenland? Men zou hierbij kunnen denken aan een soort pool van wetenschappelijk personeel, zoals dat in de congresbesluiten van de SP over onderwijs aangaande het Nationaal Instituut voor wetenschappelijk onderzoek werd voorgesteld.

De cruciale vraag blijft echter op basis van welke criteria de kredieten zullen worden toegekend en verdeeld. Wie beslist daarover en hoe gebeurt dat? Op basis van projecten? Van het aantal doctoraten? Van het aantal studenten? Volgens taalcriteria? En zoveel andere onbeantwoorde vragen.

Wat de bestemming van de bijkomende inspanning betreft, lezen we in het verslag dat de minister van Wetenschapsbeleid aan de Ministerraad zou hebben voorgesteld de helft van het bedrag van de bijkomende inspanning te bestemmen voor acties die beantwoorden aan de doeleinden die door de gewest- en gemeenschapsexecutieven werden gesteld en waarover overleg zou worden gepleegd tussen de minister van Wetenschapsbeleid en de executieven. De regering zou haar antwoord in beraad hebben gehouden.

Tot zover het verslag in antwoord op vragen van een aantal leden van de meerderheid.

Mogen we de minister vragen wat dit precies betekent? Het is voor ons duidelijk dat de gewestexecutieven hun regionale initiatieven zelf zullen dienen te financieren. Het probleem is echter dat de gewesten hiervoor geen financiële middelen ter beschikking krijgen.

Vandaar dat sommigen nu reeds aandringen om zoveel mogelijk kredieten van de nationale budgetten over te hevelen naar de gewesten ten einde in de financiering van regionale initiatieven te kunnen voorzien.

Dit mag echter geen versnippering tot gevolg hebben. Dit zou immers de coördinatie onmogelijk maken en het wetenschappelijk toegepast onderzoek onder een kritische drempel brengen, aangezien tot op heden de financiële inspanningen van de bedrijven veel te wensen overlieten. Uzelf hebt gesteld dat we ten aanzien van de andere Europese landen zeker niet aan de spits van de inspanningen staan.

Wij mogen hier de kar niet voor de paarden spannen. Indien deze suggesties, die ook deze zijn van het VEV, klakkeloos worden gevolgd, zou dit wel eens ernstige schade kunnen toebrengen aan het wetenschappelijk onderzoek in België dat nu reeds internationaal een vrij belachelijk figuur slaat. Wij moeten wat dat betreft het oor te luisteren kunnen leggen bij het wetenschappelijk personeel zelf.

Wij opteren dus voor een correcte toepassing van de wetten op de staatshervorming van augustus 1980, zonder nochtans te vervallen in een extremisme — het woord is misschien niet goed gekozen — dat ons zou kunnen leiden naar waanzinnige toestanden zoals we die hebben gekend bij de verdeling van de boeken van de bibliotheek bij de splitsing van

Leuven in 1976. Het figuur dat wij toen hebben geslagen, is nog in veler geheugen gegrift.

We zijn dan ook erg benieuwd, mijnheer de minister, wat de houding van de woordvoerder van de CVP zal zijn waar hij, ook volgens het verslag, verklaarde dat hij niet akkoord kan gaan met een verhoging van de nationale begroting, indien niet tegelijk de gemeenschaps- en gewestbegrotingen vermeerderd worden en dat hij zelf en zijn fractie onder die voorwaarde artikel 82 niet zouden kunnen goedkeuren.

We zien wat dat betreft met belangstelling uit maar de stemmingen tijdens de eerstvolgende dagen. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandekerckhove.

De heer Vandekerckhove. — Mijnheer de Voorzitter, toen ik hierheen kwam las ik op een « sticker » gekleefd op een auto: *Don't scratch as a chicken, but fly as an eagle.*

Ik meen dat bij de behandeling van deze herstelwet het bijzonder moeilijk is te vliegen als een arend en dat scharrelen als een kip hier beter past. Eer arend is immers niet myoop en om de teksten van dit ontwerp in hun grote verscheidenheid goed te kunnen begrijpen is misschien het van dichtbij bekijken als een kip een meer aangewezen werkwijze.

Ik zal dus een beetje scharrelen, ook wat betreft het onderzoek van artikel 82 van het ontwerp.

Over dit artikel werd door de heer Seeuws al heel wat gezegd. Om het in kippentermen te formuleren, dit graantje uit de herstelwet is betrekkelijk goed. De meeste andere granen vertonen een min of meer blauwe versnelling waarbij het nodig is in een steeds hoger tempo mee blauwe brieven aan de belastingontvanger te geven. Artikel 82 gaat in omgekeerde richting. Niemand in de Senaat zal betwisten dat het meer beklemtonen en meer ondersteunen van het wetenschappelijk onderzoek, zoals in dit artikel wordt voorgesteld, nuttig en nodig is in ons land.

Met genoegen stel ik ook vast dat de combinatie van het ministerie van Begroting met dit van Wetenschapsbeleid heel wat positieve punten voor het wetenschapsbeleid heeft opgeleverd gezien de jongste tijd de minister, en ik feliciteer hem daarmee, erin geslaagd is heel wat miljarden naar Wetenschapsbeleid over te hevelen.

Laat dit de positieve kant zijn van dit artikel. Er rijzen echter heel wat vragen die ook in de commissie naar voor zijn gekomen, zoals ik in het uitmuntend verslag van mevrouw Hanquet heb kunnen lezen. Ik verontschuldigd mij dat ik toentertijd in de commissie voor de Volksgezondheid weerhouden was en niet op de vergaderingen van de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap aanwezig kon zijn.

Een van de vragen die herhaaldelijk werd gesteld en die de jongste tijd meer en meer de aandacht opeist, is het grote probleem van de doorzichtigheid van het wetenschapsbeleid. Het wordt steeds moeilijker voor een parlements lid na te gaan wat er op het terrein van het wetenschapsbeleid gebeurt. Men moet als het ware het hele jargon en het wetboek ter zake kennen om te kunnen begrijpen waarvoor de kredieten bestemd zijn. Daaraan moeten wij bijzondere aandacht besteden. Het gaat hier niet om de kern van de zaak, maar een van de kenmerken van het wetenschapsbeleid is dat er een steeds grotere verwevenheid en verbondenheid ontstaat met de industrie, wat op zichzelf wel nuttig en nodig is, maar de doorzichtigheid van de controle moet gelijklopend daarmee toenemen. Het probleem rond de ondoorzichtigheid is ook gebleken uit het verslag van de Kamer. Daar werd, onder meer, aangedrongen niet op loutere kennisgeving maar ook op goedkeuring van de verslagen, wat zou moeten meebrengen dat het Parlement daar enige invloed op krijgt.

Een tweede meermaals naar voor gekomen vraag daaromtrent gaat over het probleem van de bevoegdheid inzake wetenschapsbeleid voor de Staat, de gewesten en de gemeenschappen. De teksten daaromtrent zijn ons voldoende bekend; ik hoef ze hier niet te herhalen.

Tegelijkertijd zit in deze teksten een zekere vorm van dubbelzinnigheid, omdat het bijzonder moeilijk is uit te maken waar het fundamenteel onderzoek eindigt en waar het toegepast onderzoek begint. Er is daar een grens die bijzonder moeilijk is af te lijnen en die naargelang van de optie van de minister of van de regering naar de ene kant of naar de andere kant wordt verlegd.

Wanneer ik het programma bekijk van de vorsers aan de universiteiten stel ik de vraag of dit nog een bevoegdheid is van de nationale regering en niet veel meer, vermits het gaat om de vorming van onze vorsers, een opdracht voor de gemeenschappen. Ik meen dat wij daar het probleem

in mindere of meerdere mate verkeerd benaderen. Wanneer de minister zegt dat er het nodige overleg moet zijn tussen de gemeenschappen en de gewesten enerzijds, en de nationale regering anderzijds, dan klinkt dat mooi en is dat op het eerste gezicht aanvaardbaar. Het gaat mijns inziens om de volgende fundamentele vraag: in hoeverre kunnen de gewesten, de gemeenschappen of de executieven een eigen industrieel beleid voeren? In hoeverre kunnen zij daartoe beschikken over de hefboomen van het industrieel beleid? Tot deze hefboomen behoren in zeer belangrijke mate de onderzoekskredieten. Ik meen dat de essentiële vraag is, in hoeverre dit kan of moet gebeuren.

Het derde probleem is dat van de verdeling van de nationale kredieten. Ook als men aanneemt dat deze kredieten nationaal moeten blijven — dat is een hypothese die kan worden gemaakt of een stelling die kan worden verdedigd —, blijft nog de vraag welke de criteria zijn voor het verdelen van deze kredieten.

Ik heb er reeds bij de bespreking van de begroting van Wetenschapsbeleid op gewezen dat uw eigen criteria zijn, de sleutel van het gewest wat de gewestmateries betreft, en de sleutel van de gemeenschap wat de gemeenschapsmateries aangaat. Maar dan hebt u als nationaal minister de taak u te houden aan deze verdeelsleutels. Tenslotte bent u de enige garantie dat deze billijke verdeling plaatsheeft.

U citeert — het is een oud voorbeeld — volgens het Kamerverslag op bladzijde 362, in toepassing van het koninklijk besluit van 2 februari 1981, de verdeelsleutel. Ik blijf erbij dat wij in Vlaanderen niet kunnen aannemen dat wij van deze kredieten nog geen 42 pct. krijgen, waar wij, dank zij gelijk welke sleutel die u zagezegd toepast, op zijn minst 53 of 55 pct. moeten krijgen. Dit gaat niet op. Als nationaal minister hebt u naar mijn oordeel als plicht voor een billijke en juiste verdeling van deze kredieten te zorgen. Zeker wanneer u het standpunt aanneemt dat deze kredieten nationaal zijn.

Ik meen dat het geheel van artikel 82 enerzijds, zeker niet te verwerpen valt, maar dat anderzijds, deze belangrijke vragen van doorzichtigheid, verdeling en verhouding van de kredieten voor de gemeenschappen en gewesten blijven bestaan. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, om mijn standpunt inzake wetenschapsbeleid in België gisteren, vandaag en morgen te begrijpen, moet men vandaag weten dat ik participeer aan het erfgoed van Willem van Oranje, die vanmiddag, in aanwezigheid van de koningin van Nederland, de koning van België en de groothertog van Luxemburg, in de nieuwe kerk te Delft werd herdacht wegens het feit dat 400 jaar geleden een politieke moord op zijn persoon werd gepleegd.

Mijnheer de Voorzitter, ik zou het artikel 82 willen kwalificeren als een « non-sens » artikel. Hoe kom ik aan die kwalificatie? Voor mij is de essentie van een wetsartikel dat het normatief is. Artikel 82 is op geen enkele wijze normatief, maar is een van die bijprodukten die de jongste tijd dikwijls van de regering naar het Parlement worden geschoven omdat de regering op een bepaald punt tot een akkoord moet komen en zij meent dat dit door een wetsartikel moet worden bekrachtigd. Als dit artikel wordt goedgekeurd — en indien de schijn niet bedriegt, is die kans niet gering —, dan is het geen wetsartikel in de strikte zin van het woord, omdat het elke normatieve kwaliteit ontbeert. Als ik nu toch spreek over dit artikel, doe ik dat rekening houdend met het feit dat het kan worden goedgekeurd.

Indien dit artikel aanleiding zal geven tot realisatie, mijnheer de minister, zal u in de schoot van de regering tot een akkoord moeten komen over een plan. U zou er dan goed aan doen met betrekking tot de nationale kredieten *ab initio* rekening te houden met de grondstelling die ik op 22 maart jongstleden heb verdedigd namens mijn fractie tijdens de bespreking van uw begroting van 1984. Om de tijd van de Senaat niet nodeloos in beslag te nemen, verzoek ik de collega's die daarin belang stellen deze stelling na te lezen.

Ik vertoef een beetje op dezelfde golflengte als één van uw achtbare voorgangers, onze collega Vandekerckhove. Ik breng trouwens graag hulde aan hem, evenals aan de heer Hanin, oud-minister van Wetenschapsbeleid en aan wijlen de heer Lefebvre, minister van Staat.

Ik noem deze drie mensen niet toevallig. Sinds 1968 hebben zij mijn aandacht voor wetenschapsbeleid gewekt en gaande gehouden. Zij hebben een totaal verschillende achtergrond, maar zij hebben mij kunnen overtuigen en ik kan instemmen met de door hun uitgestippelde lijn.

Indien u een lichtend spoor wilt nalaten, zoudt u er goed aan doen u op deze drie mensen te inspireren.

Ik sluit dus aan bij wat de heer Vandekerckhove heeft gezegd. Er wordt op het ogenblik een gedachtenassociatie gemaakt door vele beleids mensen. Zij zetten wetenschapsbeleid, spits technologie, overheidsinvesteringen en nijverheid op een rij. Iedereen accepteert dat, maar het is een vermenging die gevaarlijk zou kunnen worden. Ik neem daarmee niet de waarde weg van een dergelijke associatie.

Het zou een verarming en een inperking kunnen zijn van het ruime zicht dat het wetenschapsbeleid moet kenmerken. Als gevolg van uw verschillende verantwoordelijkheden die elkaar wat doorkruisen, wat pollueren misschien, heeft u, mijnheer de minister, te veel aandacht voor een zekere *Manufacture royale* en andere *Fabrication nationale* bij de definitie en de promotie van het wetenschapsbeleid.

Ik wil u daarvoor waarschuwen, omdat u op die manier in de situatie dreigt terecht te komen die het tegendeel is van het openbreken van horizonten die eigenlijk tot de essentie van het wetenschappelijk bedrijf behoren. Als mijn inlichtingen niet onjuist zijn, is men op het interkabinettenuverleg op het niveau van de regering tot de ontstellende vaststelling gekomen dat de overheveling van het toegepast wetenschappelijk onderzoek naar de gemeenschappen en de gewesten, zoals bedoeld in de wetten van 8 en 9 augustus 1980, slechts goed is voor amper 100 miljoen. Dat is spotten met de gemeenschappen en met de gewesten!

Wanneer de minister artikel 82 in de schoot van de regering wil uitvoeren, dan zal hij moeten rekening houden met de stelling die de heer Seeuws in de commissie heeft ontwikkeld en hier in herinnering heeft gebracht. Als dit artikel in de bedoelde periode aanleiding geeft tot een geleidelijke bijkomende inzet van 10,6 miljard tegen 1987, dan moet een belangrijk gedeelte daarvan niet door de nationale overheid worden besteed, maar in hoofdorde door de gemeenschappen en de gewesten, zodanig dat zij met deze middelen de doeleinden kunnen nastreven die voor hun gewest en gemeenschap de meest aangewezen zijn.

Ik denk dat u in die omstandigheden in de schoot van de regering de aandacht en de medewerking zult vinden die u niet kunt ontberen, zoniet zal uw plan niet in het Parlement terechtkomen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De heer Seeuws. — Maar u gaat toch ja stemmen, mijnheer De Bondt.

M. le Président. — La parole est à M. Maystadt, ministre.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Monsieur le Président, chers collègues, c'est avec satisfaction que je note que tous les intervenants ont exprimé leur accord de principe sur la nécessité d'un effort budgétaire accru pour la recherche. Tout le monde s'est déclaré d'accord sur la nécessité de soutenir davantage la recherche. Je relève des divergences sur le niveau des décisions et sur les modalités, mais il est réconfortant de constater une prise de conscience générale de la nécessité pour notre pays de fournir, en dépit des circonstances budgétaires difficiles, un effort de réorientation vers un plus grand soutien de la recherche.

Plusieurs interventions et, en particulier, celle de M. De Bondt, tendent, pour l'essentiel, à renvoyer à la discussion que nous devons avoir au sein du gouvernement et ensuite au Parlement sur le contenu de ce qu'on appelle « le plan de rattrapage », sur l'affectation qui sera donnée à ces moyens supplémentaires dont le principe est inscrit dans l'article 82 du présent projet de loi.

Il serait vain ou prématuré de débattre en profondeur de certaines questions aujourd'hui. M. De Bondt m'a fixé rendez-vous et je ne manquerai pas de poursuivre avec lui la discussion le moment venu. Puisqu'il a fait allusion à ce que je dois bien considérer comme des légendes lorsqu'il a parlé de l'attention trop grande que je portais à certaines entreprises, d'emblée je veux indiquer que je suis prêt, mais pas en séance publique, à révéler des chiffres précis sur l'attribution des crédits de mon département. C'est une entreprise située en Région flamande qui reçoit la plus grosse part alors que, selon certains articles de presse, je lui serais spécialement opposé.

Ceci étant précisé, il faut, à mon sens, dans l'élaboration et la mise en œuvre du plan — tous les orateurs l'ont souligné — tenir compte de la répartition des compétences telle qu'elle résulte de la loi d'août 1980 sur la régionalisation.

A ce sujet, monsieur Vandekerckhove, la concertation peut être utile et j'ai entamé, de manière informelle, des conversations avec chacun des trois exécutifs régionaux. Il n'est peut-être pas impossible de trouver une

formule qui permettrait d'affecter une partie des moyens supplémentaires à des activités qui relèvent de la compétence des régions et des communautés sans, pour autant, exclure la possibilité de mettre au point un mécanisme qui éviterait une trop grande dispersion, des doubles emplois qui seraient préjudiciables à l'ensemble de la politique et qui feraient qu'aucune des trois régions n'atteindrait le seuil minimum permettant d'obtenir des résultats significatifs.

Nous devons réfléchir ensemble à un système qui permettrait de respecter l'autonomie des régions en la matière et qui éviterait en même temps de tomber dans le travers de se lancer dans des actions concurrentes alors que certaines d'entre elles doivent être complémentaires. Si nous y parvenons, nous n'aurons pas perdu notre temps.

Il est clair que la loi d'août 1980 maintient incontestablement la compétence nationale en matière de recherche fondamentale, c'est-à-dire de recherche de base. Nous savons, comme l'a indiqué M. Vandekerckhove, qu'il est parfois très difficile de tracer, de manière précise, la frontière entre la recherche fondamentale et la recherche appliquée; il n'en reste pas moins que la recherche fondamentale relève toujours de la compétence nationale.

Il me paraît souhaitable, par conséquent, dans l'intérêt de notre pays et de chacune des trois régions, d'affecter une part significative de ces moyens supplémentaires à la recherche de base et, en particulier, à la recherche qui se fait dans nos universités.

Si effectivement au cours des dernières années, on a fort mis l'accent sur la recherche à finalité plus immédiate, notamment en matière technologique, c'est parce que, peut-être, elle donne plus rapidement des résultats. Elle n'a de sens et ne peut se poursuivre que si, simultanément, on veille à maintenir en amont un potentiel de recherche fondamentale suffisant. C'est ce que les Américains et les Japonais ont bien compris; maintenant eux aussi veillent à réserver des moyens suffisants pour la recherche fondamentale, parce que c'est la condition du maintien du progrès dans la recherche appliquée.

Je crois que nous devons agir ainsi. Nous avons un potentiel scientifique qui, compte tenu de la taille de notre pays, est loin d'être négligeable et est d'ailleurs parfois mieux apprécié à l'étranger que chez nous. Nous devons veiller à réserver des moyens suffisants à ce potentiel de base pour qu'il puisse se maintenir et se développer.

M. Seeuws a abordé certaines autres questions, notamment le problème du statut du chercheur. J'ai indiqué en commission que j'attendais sur ce point un avis du Conseil national de la politique scientifique pour la fin de l'année. J'ai indiqué aussi qu'il était très difficile de trouver un consensus en la matière. M. Seeuws a fait allusion à des éléments proposés par certaines organisations syndicales. Il a raison mais, en regard de cela, des contre-propositions sont faites par d'autres groupes qui se disent, eux aussi, représentatifs du personnel académique ou du personnel scientifique.

C'est une matière extrêmement complexe, mais je crois que M. Seeuws a raison de dire qu'à un moment donné, il faut essayer de faire des propositions concrètes.

J'ai dit en commission — je le répète bien volontiers — que si, au début de 1985, il apparaissait que les discussions au Conseil national de la politique scientifique n'avançaient pas suffisamment vite pour dégager les lignes d'un consensus, il faudrait bien que le gouvernement — dans un premier temps, le ministre de la Politique scientifique — prenne ses responsabilités et propose un nouveau statut pour les chercheurs, en n'ignorant pas que cela donnera lieu à beaucoup de discussions et de difficultés. Il faut pourtant, à un moment donné, mettre quelque chose sur la table.

M. Seeuws a rappelé également, à juste titre, l'importance de l'effort du secteur privé. Ce ne sont pas les pouvoirs publics qui doivent tout faire; le secteur privé doit, lui aussi, contribuer aux dépenses de la recherche.

Par ailleurs, il est certainement utile de renforcer les méthodes de contrôle sur l'utilisation des crédits que les pouvoirs publics mettent à la disposition des entreprises. Ces modalités de contrôle sont d'ailleurs variables selon le canal utilisé pour l'octroi des crédits. Les entreprises savent d'ailleurs qu'on est moins sévère, moins regardant à tel endroit qu'à un autre; il existe une sorte de recherche du « guichet le moins contrôlé ». Il me semble que nous aurions intérêt à uniformiser, mais dans le bon sens, celui du renforcement des modalités de contrôle de l'utilisation des crédits de politique scientifique.

Le même intervenant a aussi suggéré qu'on écoute davantage le personnel scientifique. C'est une excellente idée qu'illustre très bien l'expérience

que je suis en train de vivre. J'ai adressé un questionnaire au personnel scientifique des universités, leur indiquant pour le plan de rattrapage certaines priorités qui résultent de l'«avis de tendance» du Conseil national de la politique scientifique. Je suis à la fois surpris et heureux du taux et du contenu des réponses.

Généralement, le taux de réponse à ce genre d'enquête est relativement faible. Ici, plus du quart des personnes auxquelles le questionnaire a été adressé ont déjà répondu. Beaucoup de ces chercheurs, qui se disent heureux d'être consultés, ajoutent à la réponse au questionnaire des considérations fort intéressantes et certaines suggestions du plus grand intérêt, qui permettront incontestablement de nourrir le contenu du plan de rattrapage de la politique scientifique. Je crois qu'effectivement la suggestion que vous avez faite, monsieur Seeuws, méritait d'être soulignée.

M. Vandekerckhove a évoqué, au début de son exposé, la difficulté de voir clair dans ce qu'on appelle le programme budgétaire de la Politique scientifique. Dès le départ, j'en conviens, il n'était pas tellement facile de s'y retrouver puisqu'il s'agissait du regroupement de crédits dispersés dans toute une série de budgets, mais le développement d'un certain nombre d'activités, le lancement de nouveaux programmes et l'adoption de nouvelles méthodes d'aide à la recherche ne contribuent pas à éclaircir les choses. Mon sentiment est que la présentation actuelle du programme budgétaire de la politique scientifique n'est plus tout à fait adéquate. Je ne prétends évidemment pas qu'il faut la supprimer. Il est intéressant de maintenir, ne fût-ce que pour établir les comparaisons dans le temps, la présentation en cinq grandes masses, comme cela se fait actuellement.

A côté de cela, il faudrait imaginer une autre présentation qui permette un contrôle parlementaire plus aisé.

Parallèlement à la présentation actuelle, j'ai demandé à mon administration de faire un essai de présentation des crédits de politique scientifique en fonction des destinataires. On présenterait séparément ce qui est destiné aux centres de recherche universitaires, aux services publics à finalité scientifique, aux centres internationaux et, enfin, ce qui est octroyé à des entreprises.

Ce serait une autre manière de considérer le programme budgétaire de la Politique scientifique. On arriverait peut-être ainsi à s'insérer plus facilement dans ce programme et à exercer un meilleur contrôle parlementaire.

M. De Bondt a indiqué que c'était un *non sensitive article*.

Il est exact, si l'on adopte un point de vue strictement juridique, comme l'a fait remarquer le Conseil d'Etat, que le contenu normatif de cette disposition est relativement limité. Elle est exactement du même ordre que la loi du 15 juillet 1970 sur la planification et la décentralisation économiques. Tout ce qui est prévu dans cette loi, qui comporte beaucoup plus d'articles et qui concerne la planification, a exactement la même portée normative que le texte en discussion. Il ne s'agit donc pas d'une innovation.

Je reconnais qu'effectivement ce texte ne crée pas de droits subjectifs mais seulement une obligation pour le gouvernement. La sanction du non-respect de cette obligation se fera via le contrôle parlementaire. Si le contenu normatif de la disposition est relativement limité, il n'empêche — et j'en reviens à mon constat de départ — qu'il touche à une matière extrêmement importante pour notre avenir. Il traduit la volonté du gouvernement et, je l'espère, après votre vote, celle du Parlement, d'accorder des moyens plus importants à la recherche.

La discussion au sein du gouvernement et au Parlement nous permettra — j'en forme le vœu — de trouver les modalités adéquates afin de concrétiser cette volonté. Le fait que celle-ci s'exprime clairement au Parlement me paraît déjà être un élément positif et je vous en remercie. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans le débat introductif, nous passons à l'examen de l'article 82 qui a été examiné en commission de l'Enseignement et de la Science.

Daar niemand meer het woord vraagt in de inleidende bespreking, gaan wij over tot het onderzoek van artikel 82 dat werd behandeld in de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap.

Cet article est ainsi rédigé :

Section 4. — Recherche et développement

Art. 82. Le ministre chargé de la Politique scientifique et les ministres compétents en matière d'enseignement universitaire, de recherches et

d'activités scientifiques de service public, présenteront un plan plurianuel d'expansion du potentiel scientifique de la Belgique définissant les programmes prioritaires et arrêtant les actions nécessaires en vue d'une utilisation la plus efficiente possible des crédits directement consacrés par l'Etat aux recherches de toutes catégories, aux activités scientifiques de service public ainsi qu'aux activités scientifiques et techniques internationales.

Le plan sera établi en fonction d'un objectif selon lequel le montant total des crédits visés à l'alinéa précédent sera augmenté progressivement pour atteindre, à partir de 1989, 2,8 p.c. du montant total des dépenses de l'Etat, compte non tenu de la charge de la dette publique et des crédits globaux visés par les articles 3 et 4 de la loi ordinaire de réformes institutionnelles du 9 août 1980.

Ce plan sera approuvé par le Conseil des ministres et sera soumis à l'approbation du Parlement avant le 31 décembre 1984.

Afdeling 4. — Onderzoek en ontwikkeling

Art. 82. De minister die is belast met het Wetenschapsbeleid en de bevoegde ministers inzake universitair onderwijs, wetenschappelijke openbare dienstverlenende onderzoeken en activiteiten, zullen een meerjarig plan indienen ter bevordering van het wetenschappelijk potentieel van België waarin de prioritaire programma's worden omschreven en de acties worden vastgesteld die noodzakelijk zijn voor een zo efficiënt mogelijke aanwending van de kredieten die de Staat rechtstreeks besteedt aan het onderzoek van allerhande aard, de wetenschappelijke openbare dienstverlenende activiteiten alsook de internationale wetenschappelijke en technische activiteiten.

Het plan zal worden opgesteld op grond van een oogmerk volgens welk het totale bedrag van de kredieten waarvan sprake in het vorige lid, geleidelijk zal worden opgetrokken om, van 1989 af, 2,8 pct. te bedragen van het totale bedrag van de rijksuitgaven, zonder rekening te houden met de last van de Rijksschuld en de totale kredieten bedoeld in de artikelen 3 en 4 van de gewone wet tot hervorming der instellingen van 9 augustus 1980.

Dit plan zal door de Ministerraad worden goedgekeurd en vóór 31 december 1984 aan het Parlement ter goedkeuring worden voorgelegd.

De heer Van Ooteghem stelt volgend amendement voor :

« Het eerste lid van de Nederlandse tekst van dit artikel te vervangen als volgt :

« De minister belast met het Wetenschapsbeleid en de ministers belast met het universitair onderwijs en het overheidsbeleid inzake wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke activiteiten zullen een meerjarig plan indienen ter bevordering van het wetenschappelijk potentieel van België waarin de prioritaire programma's worden omschreven en de acties worden vastgesteld die noodzakelijk zijn voor een zo efficiënt mogelijke aanwending van de kredieten die de Staat rechtstreeks besteedt aan het onderzoek van allerhande aard, het overheidsbeleid inzake wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke activiteiten, alsook aan de internationale wetenschappelijke en technische activiteiten. »

« Remplacer le premier alinéa du texte néerlandais de cet article par le texte suivant :

« De minister belast met het Wetenschapsbeleid en de ministers belast met het universitair onderwijs en het overheidsbeleid inzake wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke activiteiten zullen een meerjarig plan indienen ter bevordering van het wetenschappelijk potentieel van België waarin de prioritaire programma's worden omschreven en de acties worden vastgesteld die noodzakelijk zijn voor een zo efficiënt mogelijke aanwending van de kredieten die de Staat rechtstreeks besteedt aan het onderzoek van allerhande aard, het overheidsbeleid inzake wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke activiteiten, alsook aan de internationale wetenschappelijke en technische activiteiten. »

Hoewel de heer Van Ooteghem deze tekst voorstelt als een amendement, gaat het volgens mij alleen over een voorstel voor een betere vertaling. Ik durf bijna ondeugend zeggen dat die vertaling niet beter is dan de andere, maar mijn opinie is even subjectief als de uwe, mijnheer Van Ooteghem.

Wij zullen over die tekst nu niet discussiëren. Wij zullen dit omstreden amendement bij de andere aangehouden amendementen voegen en later over het principe spreken. Dat was de afspraak.

De heer Van Ooteghem. — Volgens mij heb ik een volwaardig amendement ingediend.

De Voorzitter. — Het is nog niet uitgemaakt of het wel een amendement is.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, of dit al dan niet een amendement is...

De Voorzitter. — Dat zal de Senaat uitmaken.

U krijgt het woord, maar niet omdat u een amendement hebt ingediend.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, het is juist dat de Senaat moet oordelen of dit al dan niet een amendement is, maar u mag dat niet uitmaken. Wanneer u een appreciatie wilt geven over dit amendement, moet u de voorzitterszetel verlaten, plaats nemen op uw bank en aan de discussie deelnemen.

De Voorzitter. — Ik heb alleen gezegd dat uw vertaling niet beter is dan de andere.

De heer Van Ooteghem. — Dat is een persoonlijke appreciatie, niet van de Voorzitter maar van een lid van de Senaat.

Ons reglement zegt duidelijk: wanneer de voorzitter wenst deel te nemen aan de discussies, dan moet hij zijn zetel verlaten en plaats nemen in de zaal.

Ik wil het niet zo ver drijven, mijnheer de Voorzitter, maar ik wijs er alleen op, en dat is ook bepaald in ons reglement, dat elke senator het recht heeft om een amendement in te dienen. Er is niemand in de Senaat die het recht heeft om dat te betwisten, en niemand die mag zeggen dat een amendement geen amendement is. Daarover kan men alleen beslissen door het amendement te verwerpen of goed te keuren.

Een amendement kan alleen worden ingetrokken door de indiener zelf en door niemand anders.

Het reglement zegt zeer duidelijk: wanneer een amendement is gedrukt en rondgedeeld moet het worden besproken en in stemming gebracht.

De heer De Bondt. — Voor zover het wordt gesteund door tien leden. Probeert dat nu maar eens te doen.

De heer Van Ooteghem. — Dat is niet het onderwerp van deze discussie.

Het reglement bepaalt dat zodra een amendement is ingediend, gedrukt en rondgedeeld, het moet worden besproken en in stemming gebracht, voor zover het wordt gesteund.

Wat dit amendement betreft, leg ik mij neer bij het advies van de vertaaldienst van de Senaat. Dat is geen probleem.

Dat betekent niet dat ik voor alle andere amendementen dezelfde houding zal aannemen wanneer het gaat om een verschil in inhoud, wat helemaal niets te zien heeft met het taalgebruik. Wanneer de Franse tekst

niet overeenstemt met de Nederlandse, laat ik dat niet afvoeren naar de vuilnisbak van de taalzuivering, maar moet het amendement worden besproken op zijn volle waarde wat de inhoud betreft.

De Voorzitter. — Zodra een amendement iets verandert ten gronde aan een artikel of een lid van een artikel, moet de Senaat zich erover uitspreken. Dat heeft niemand ooit betwist. Dat heeft niets met vertaling te maken, dat is nogal evident. U schijnt zich onnodig op te winden.

M. Degroeve présente l'amendement que voici:

« A cet article, ajouter in fine le texte suivant :

« Le ministre qui a la Politique scientifique dans ses attributions fera rapport annuellement devant le Parlement sur l'état d'avancement du plan pluriannuel. »

« Aan het slot van dit artikel de volgende volzin toe te voegen :

« De minister tot wiens bevoegdheid het Wetenschapsbeleid behoort, brengt jaarlijks aan het Parlement verslag uit over de stand van het meerjarenplan. »

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'amendement.

We stemmen later over het amendement.

MM. Péciaux et Degroeve présentent l'amendement que voici:

« A cet article, à la quatrième ligne, après le mot « public », insérer les mots « associés aux ministres communautaires et régionaux compétents dans les matières de recherche appliquée. »

« Op de vierde regel van dit artikel, na het woord « activiteiten » in te voegen de woorden « toegevoegd aan de ministers van de gemeenschap en het gewest, bevoegd voor het toegepast wetenschappelijk onderzoek. »

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'amendement et sur l'article auquel il se rattache.

We stemmen later over het amendement en over het artikel waarop het betrekking heeft.

Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van de behandeling van het hoofdstuk over het wetenschapsbeleid en hebben wij, enigszins vroeger dan verwacht, onze agenda voor vandaag afgewerkt. Wij zullen onze werkzaamheden donderdag 12 juli te 10 uur hervatten met de bespreking van de artikelen van het ontwerp van herstellwet die betrekking hebben op het onderwijs.

Le Sénat se réunira jeudi 12 juillet 1984, à 10 heures.

De Senaat vergadert opnieuw donderdag 12 juli 1984, te 10 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 20 h 50 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 20 u. 50 m.)